בית שני · ספרים חיצונים

מגילת אנטיוכוס

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מגילת אנטיוכוס

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מגילת-אנטיוכוס/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

וַהוָה בְיוֹמֵי אַנטְיוּכַס מַלכָא דְיָוָן מַלַך רַב וְתַקִיף הוה וְחַסִין בְשֶׁלטָנוּתֵיה וְכָל מַלכַיָא יִשתַמעוּן לֵיה:

הוּא כבש מְדִינָן סַגִיאָן וּמַלְכִין תַקִיפִין אַסַר וְאַצדִי בירניתהון וְהֵיכְלֵיהוֹן אוקיד בְנוּרָא וְגַבְרֵיהוֹן בְאֵיסָר אַסַר:

(מיומי אלכזנדרוס מלכא לא קם מלך כותיה בכל עבר נהרא)

הוּא בְנָא מְדִינְתָא רַבְתָא עַל סְפַר יַמָא לְמִהוֵי לֵיה לְבֵית מַלכוּ וּקרָא לַה אנטוכיא עַל שְׁמֵיה:

וְאַף בַגרַס תִנְיָנֵיה בְנָא [לֵיה] מְדִינְתָא אוחרנתא לְקבלַה וּקרָא לַה [מְדִינַת] בַגרַס וְכֵין שְׁמָהָתְהוֹן עד דְנָא:

בְשַנַת עַשרִין וְתלָת שְׁנִין למלכותיה היא שנת מָאתַן וּתלָת עְשַׂר שְׁנִין לְבְנְיַן בֵית אֵילָהָא דיך שַׁוִי אַנפּוֹהִי למיסק לִירוּשלַם:

עְנֵה וְאָמַר לְהַדְבְרוֹהִי הְלָא יָדעִיתוּן עַמָא דיהודאי דִי בִיהוּד בֵיְנָתָנָא

לְאֵילָהַנָא לָא פָּלְחִין ונימוסנא לָא עָבְדִין וְדָתֵי מַלכָא שָׁבְקִין לְמַעבַד דתֵיהוֹן:

וְאַף אינון מְסַבְרִין לְיוֹם תְבָר מַלכַיָא וְשִׁלטוֹנַיָא וְאָמְרִין אִמַתִי ימלוך [עלנא] מלכנא וְנשלוֹט בְיַמָא וּבִיבַשתָא וְכָל עָלְמָא יִתמְסַר בִידַנָא לֵית רְבוּת מַלכוּתָא לְמִשׁבַק אֵלֵין עַל אַפֵי אַרעָא:

כְעַן אֵיתוֹ וניסק עְלֵיהוֹן וּנבַטֵיל מִנְהוֹן קְיָמָא דְגזִיר עְלֵיהוֹן שַבתָא וְיַרחָא וּמהוּלתָא:

וּשפַר פְּתגָמָא בְעֵיני רבְרְבָנוֹהִי וּבעֵיני כָל חֵילָוָתֵיה:

בָה שָׁעְתָא קָם אַנטְיוּכַס מַלכָא ושלח בְנִיקָנוֹר תִנְיָנֵיה בְחֵיל רַב ובעם סַגִיא וַאָתָא לִירוּשלַם:

קטל בַה קטלא סַגִיא ונצַב צְלמָא בְבֵיתָא דְמַקדְשָׁא באתרא דִי אָמַר אֵילָה יִשרָאֵל לְעַבדוֹהִי נְבַיָיא תַמָן אַשרִי שְׁכִינְתִי לעלם: בֵיה זמנָא נְכַסוּ חֵזִירָא וְאוֹבִילוּ מְדְמֵיה לְעַזרָתָא דְקוּדשָׁא:

וְכדִי שֵמַע יוֹחָנָן בַר מתתיה יָת פִּתגָמַיָא הָאֵלֵין אִתמְלִי רְגַז וְחֵימָא וּצלֵים אַנפּוֹהִי אִשתַנִי וְאִתמְלִיך בְלְבֵיהִי מָא לְמַעבַד עַל דְנָא:

בְאֵידַיִן יוֹחָנָן בַר מַתַתיָה עְבֵד לֵיה חַרבָא זַרתֵין אורכה ופותיה זֵירַת חְדָא תְחוֹת לְבוּשׁוֹהִי עַטפָה:

לִירוּשלַם אְתָא וְקָם בְתרַע קַרתָא וְאַמַר לתרעיא וְנָטוֹרַיָא אְנָא יוֹחָנָן בַר מתתיה כָהְנָא דִי יְהוּד אְתֵיתִי לְמֵיעַל קֳדָם נִיקָנוֹר:

אֵידַיִן עָלִין תרעיא ונטוריא ואמרין לֵיה לְנִיקָנוֹר כָּהֲנָא רַבָּא דִי יְהוּד קָאֲים בתרעא [ענה ניקנור] וַאֲמַר לֵהוֹן עוֹל יֵיעוּל: אֵידַיִן יוחנן הועל קֳדָם נִיקָנוֹר עָנֵה נִיקָנוֹר וְאַמַר לְיוֹחָנָן אנת הוּא חַד מִן מרודיא דִי מְרַדוּ בְמַלְכָא וְלָא בָעַיִן שְׁלָם מַלכוּתֵיה:
עָנֵה יוֹחָנָן קֳדָם נִיקָנוֹר וְאַמַר כְּעָן אֵתִיתִי קֳדָמָךְ לְמַעבַד מָה דִי אַת בָּעֵי:
עָנֵה נִיקָנוֹר וְאַמַר לְיוֹחָנָן הָא כְמִצבִיי אַת בָּעֵי סַב חֵזִירָא ונכסיה לְצַלְמָא וְאַלבְּשִׁינָךְ לְבוּשָׁא דְמַלכוּתָא וְאַרכֵּבִינָךְ עַל סוסיא דְמַלְכָא וּכחַד מִן רָחְמֵי מַלְכָא תְּהוֵי:
וכנִימָא פְּתגָמָא אַתִיבֵיה יוֹחָנָן [וְאַמַר] מָרִי אְנָא דָחֵיל מִן בְּנֵי יִשׂרָאֵל דִלמָא ישמעון דִי עָבַדִית כֵין וירגמוננִי בְאַבנַיָא
כעַן יְפְקוּן כָּל אִינָשׁ מִן קֳדָמָךְ דִלמָא יְחַוּוֹן בֵית יִשׂרָאֵל: אֵידַיִן נִיקָנוֹר הַנפֵּיק כָּל אִינָשׁ מִן קֳדָמוֹהִי:
בֵיה זִמנָא זְקַף יוֹחָנָן בַר מתתיה עִינוהִי לִשׁמַיָא וְסַדַר צְלוֹתֵיה קֳדָם רִבוֹן עָלְמָא וְאַמַר אֱילָהִי וֵאלָהָא דַאֲבָהָתִי אַברָהָם יִצחָק וְיִשׂרָאֵל:
וְכֵין אְמַר לָא תְמסְרִינַנִי בְיַד עַרלָא הָדֵין דִלמָא יִקטְלִינַנִי וִיהַך וְיִשׁתַבַח בְּבֵית דָגוֹן טָעוּתֵיה וְיֵאמַר טָעוּתִי מְסַרתֵיה בִידִי: בַּה שָׁעְתָא פְּסַע לְוָתֵיה תְּלָת פְּסִעִין וּדקַר חַרבָא בְּלִבֵיה וּרמָא יָתֵיה קְטִילָא בְעַזרְתָא דְקוּדשָׁא:
עָנֵה יוֹחָנָן קֳדָם אֵילָה שְׁמַיָא וְאַמַר מָרִי לָא תְשַׁוֵי עַלַי חוֹבִין דִי קְטַלתֵיה בְּבֵית מַקדְּשָׁך כְּעַן תְמסַר כָּל עַמְמַיָא דִי אתו לְמִטעֵי בְּנֵי יִשׂרָאֵל דִי בִירוּשלַם:
אֵידַיִן נְפַק יוֹחָנָן בְיוֹמָא הַהוּא וַאגִיח קְרָבָא בְעַמְמַיָא הָאִלֵּין וּקטַל בְּהוֹן קטלָא סַגִיא וְעַרקוּ עַמָא דִי אִשׁתֵיזַבוּ מִן חַרבָא בְּסִפִינָתָא לְוָת מַלְכָא אַנטְיוּכַס:
וְמִנַין קְטִילַיָא דִי קְטַל בְּיומא הַהוּא שִׁבעִין וּתרֵין אַלפִין וּשׁבַע מְאָה דִי הְווֹ קְטִלִין גְּבַר חַברֵיה:
בֵּמוֹתָבוּתֵיה בְנָא מְנָרְתָא וּקרָא שְׁמַה מַקבֵּי קטלָא תַקִיפִין:
וכדִי שְׁמַע אַנטְיוּכַס מַלכָא דִי אִתקְטִיל נִיקָנוֹר תְנִינֵיה עַקַת לֵיה לַחדָא וּשׁלַח וּקרָא לְבַגרַס חַיְיבָא מַטעֵי עַמֵיה:
עָנֵה אַנטְיוּכַס מַלכָא וַאמַר לְבַגרַס הְלָא יְדַעתָא אִם לָא שְׁמַעתָא מָא דַעְבַדוּ לִי בְּנֵי יִשׂרָאֵל קטלוּ חֵילַי וּבַזוּ מִשׂרְיָתִי וְרַברְבָנַי:
כְּעַן עַל נְכסֵיכוֹן אַתוּן רְחִיצִין אוֹ עַל בָּתֵיכוֹן דִילְכוֹן כְּעַן אֵיתוֹ וְנסַק עְלֵיהוֹן וּנבַטֵיל מִנְהוֹן קְיָמָא דְגזִיר עְלֵיהוֹן שַׁבתָא וְיַרחָא וּמהוּלתָא:
אֵידַיִן קָם בַּגרַס חַיְיבָא וְכָל מַשׂרְיָתֵיה וְאַתָא לִירוּשׁלַם: קְטַל בַּה קַטלָא סַגִיא וּגזַר בַּה גזירת גְּמִירָא עַל שַׁבתָא וְיַרחָא וּמהוּלתָא:

כָּל קְבֵיל דנא מַן דִּי מִלַּת מַלְכָא מְהַחצָפָא כָּל דִּי יִגזַר בָּרִיה אִיתיאו גֻבְרָא וְאִתְתֵיה וְצִלַבוּנִין לִקבֵיל יָנָקָא:

וְאַף אִתְתָא יֻלֵידַת בַר בָתַר מִיתוּת בַעלַה וּגזַרתֵיה לִתמָנְיָא יוֹמִין וּסלִיקַת עַל שׁוּרָא דמדִינְתָא וּבַרַה דגזַרתֵיה בִידַה:

עַנַת וְאַמַרַת לָך אָמְרִין בַגרַס חַייָבָא קְיָמָא דַאבָהָתַנָא לָא יִפסוּק מננא וְלָא מִבְנֵי בננא וְאַפֵּילַת יָת בָּרַה לִתחוֹת שׁוּרָא וּנפַלַת בתריה וְמִיתוּ תַרוֵיהוֹן סַגִיאִין מִן בְנֵי יִשׂרָאֵל הָווּ עָבְדִין כְּדִין וְלָא מְשַׁנִין קִים אְבָהָתהוֹן:

בֵיה זמנָא אָמְרִין בְנֵי יִשׂרָאֵל גְבַר לְחַבְרֵיה אֵיתוֹ [ונהך] וְנשבוֹת בְמעָרְתָא דִלמָא נְחַלֵל יוֹמָא דשַׁבְתָא וְאַכלוּ קְרצֵיהוֹן קֻדָם בַגרַס:

אֵידַין שְׁלַח בְגַברִיָא וַאתוֹ לְפוּם מְעָרְתָא וְאמַרוּ בְנֵי יִשׂרָאֵל פּוּקוּ לְוָתַנָא אֵיכוּלוּ מִן לַחמַנָא וְשתוּ מִן חַמרַנָא וְעוּבְדָנָא אַתוּן עָבְדִין:

עָנַיִין בני יִשׂרָאֵל וְאָמְרִין חַד לְחַבְרֵיה דְכִירִין אְנַחנָא מָא דְאתפַקַדנָא עַל טוּרָא דְסִינַי שִׁיתָא יוֹמִין תַעבְדוּן עְיבִידַתכוֹן וּביוֹמָא דְשַׁבְתָא תְנוּחוּן כְעַן טָב לַנָא דנמוּת מדנחלל יוֹמָא דְשַׁבְתָא:

כָּל קְבֵיל דְנָא כדי לָא קבִילוּ לְהוֹן אֵיתִיאוּ אָעִין רַטִיבִין וְאוֹקִידוּ עַל פּוֹם מְעָרְתָא וְאִתקְטִיל כְאַלַף גְבַר וְאִתְתָא:

בָתַר דְנָא קָמוּ חַמשָׁה בְנֵי מְתַתיָה יוֹחָנָן וְאַרבָעָה אְחוֹהִי וַאגִיחוּ קְרָבָא בְעַמְמַיָא הָאלֵין: קַטלָא סַגִיא קטלוּ בְהוֹן

וּעַרקוּ דִי אִשׁתְאַרוּ לֵאַפּרכֵי יַמָא דְאִתרְחִיצוּ עַל אָלָה שְׁמַיָא:

בְאֵידַין יְתִיב בַגרַס חַייָבָא בְסִפִינְתָא וַעַרק לְוָת מַלכָא אַנטִיוּכַס וְעַמֵיה גַברִין דְאִשׁתֵיזַבוּ מִן חַרבָא:

עָנֵה בַגרַס וְאָמַר לְאַנטִיוּכַס מַלכָא אנת מַלכָא שַׁמתָ טְעֵים לְבַטָלָה מִן יְהוּד שַׁבתָא וַיַרחָא וּמהוּלתָא וּאשתדור רַב בְנַוָה וּאלוּ אַתוֹ עליהון כָל עַמְמַיָא אוּמַיָא וְלִישָׁנַיָא לָא כָהְלִין לְחַמשָׁה בְנֵי מְתַתיָה דִי אִינוּן מִן אַרעָן תַקִיפִין וְמִן נְשׁרִין קַלִילִין וְמִן דוּבִין חַצִיפִין:

כְעַן מַלכָא מַלכִי יִשׁפַר עְלָך וְלָא תְגִיחַ קְרָבָא עְמְהוֹן בְמַשׁרִיתָא הָאלֵין דִלמָא תִבְהֵית בְאַנפֵי כָל מַלכָיָא:

לְכֵן שְׁלַח אִגַרתָא בכל מְדִינַת מַלכוּתָך וייתון רברבני חֵילָוָתָא וְעְמְהוֹן כָל עַמְמַיָא וְאַף פֵּילָיָא מְלוּבָשֵׁי שִׁרִינָא:

אֵידַין שְׁפַר פתגמא בְעֵינֵי אַנטִיוּכַס (מלכא) וּשׁלַח וּקרָא לְרַברְבֵני מַלכוּתֵיה ואתו כָל עַמְמַיָא וְעְמְהוֹן פֵּילָיָא מְלוּבָשֵׁי שרינא:

תְּנִינוּת קָם בַּגְרַס חַיְיָבָא וַאתָא לִירוּשׁלַם תְּרַע בַּה תְּלָת עְשַׂר תְּרעתא וּסגַר נַהרָא דְמִדִינְתָא וּשׁלַךְ אַבנַה עָד דַהווֹ כְעַפרָא:

חַשִׁיב בְּלִבֵּיה וְאַמַר בְּזִמנא הָדא לָא כָהְלִין לִי אֲרֵי רַב חֵילִי וְתַקִיף יְדִי וְאֵילָה שְׁמַיָא לָא חַשִׁיב כֵּין:

וְכִדִי שְׁמַעוּ חַמשָׁה בְּנֵי מַתַתיָה קָמוּ וַאזַלוּ לְמַצפְּיָא דְגִלעָד בְּאָתרָא דִי הוה לְהוֹן שֵׁיזָבָא בְּיוֹמֵי שְׁמוּאֵל נְבִיָיא:

צוֹמָא גזרו וְיתִיבוּ עַל קִטמָא לְמִבעֵי רַחמִין מִן קֳדָם אֵילָה שְׁמַיָא:

בְּאֵידֵין נְפַל בְּלִבְהוֹן מִלכָא טָבָא וַהווֹ שְׁמָהָתְהוֹן יְהוּדָה בּוּכרָא שִׁמעוֹן תִנְיָנָא יוֹחָנָן תְּלִיתָאָה יוֹנָתָן רְבִיעָאָה אַלעָזָר חְמִישָׁאָה

בָּרִיךְ יְתָהוֹן אֱבוּהוֹן קֳדָם דְּיִשׁלַח יְתָהוֹן לִקרָבָא וְאַמַר יְהוּדָה בְּרִי אוֹדֵי עוּבָדָךְ כִיהוּדָה בַּר יַעְקֹב דְמַתִיל כאריא

וְאַת שִׁמעוֹן בְּרִי אוֹדֵי עוּבָדָךְ כְּשִׁמעוֹן בַּר יַעְקֹב דְקטַל יָת יָתְבֵי שְׁכֶם דחבו עַל דִינָה אְחָתֵיה

וְאַת יוֹחָנָן בְּרִי אוֹדֵי עוּבָדָךְ כְּאַבנֵר בַּר נֵר רַב חילא דְיִשׂרָאֵל

וְאַת יוֹנָתָן בְּרִי אוֹדֵי עוּבָדָךְ כְיוֹנָתָן בַּר שָׁאוּל דִי קְטַל יָת פְּלִשׁתָאֵי

וְאַת אַלעָזָר בְּרִי אוֹדֵי עוּבָדָךְ כְּפִנחָס בַּר אַלעָזָר דִי קַנִי קֳדָם אֱילָהֵיה וְשֵׁיזֵיב יָת בְּנֵי יִשׂרָאֵל [מֵירוּגזָא]

עַל דְנָא כְמוּ חַמשָׁה בְּנֵי מְתַתיָה בְיוֹמָא הַהוּא וַאגִיחוּ קְרָבָא בְעַמְמַיָא הָאִינוּן וּקטַלוּ מִנְהוֹן קְטוֹלָא סַגִיא [לַחדָא] וְאתקטִיל מִנְהוֹן יְהוּדָה:

בַּה שָׁעְתָא כַּד חְזוֹ [בני מתתיה] דְאִתקְטִיל יהודה תָבוּ וַאתוֹ לְוָת אְבוּהוֹן

וְאמר לְהוֹן לְמָא תַבתוּן: עָנוֹ וַאָמְרִין יְהוּדָה אְחוּנָא אִתקְטִיל דִי הְוָה מִתחַשִׁיב כְוָת כוּלָנָא:

עָנָה מְתַתיָה וְאַמַר לְהוֹן [אנא] אִפוֹק עִמְכוֹן וְאַגִיח קְרָבָא בעממיא הָאִלֵין דִלמָא יוֹבְדוּן בְּנֵי יִשׂרָאֵל וְאָתוּן תִתנַחמוּן עַל אְחוּכוֹן:

וּנפַק מְתַתיָה בְיוֹמָא הַהוּא עִם בְּנוֹהִי וַאגִיח קְרָבָא בְעַמְמַיָא הָאִינוּן:

וְאֵילָה שְׁמַיָא מְסַר כָּל גִיבָּרֵי עַמְמַיָא הָאִלֵין בִידֵיהוֹן וּקטַלוּ בהון קַטלָא סַגִיא כָּל שָׁלֵיף חַרבָא וְכָל אָחֵיד קַשתָא ורברבני פַּחוָאתָא וְלָא אִשתְאַר מִנְהוֹן מֵשֵׁיזִיב וַערַק מַן דְאִשתֵיזַב מִנְהוֹן לֵאַפרֵכי יַמָא

וְאַלעָזָר הָוָה מִתעַסֵק בֵּקַטלָא דפילִיא וּטבַע בְּפוּרתָא דְפִילָא:

וּבעוֹהִי אְחוֹהִי בֵּין חַיָיא וּבֵין מִיתַיָא וְלָא אַשׁכַּחוּ יָתֵיה וּבָתַר כֵּין אַשׁכַּחוּ יָתֵיה טְבִיעַ בְּפוּרתָא דְפִילָא:

וַחְדוּ בֵּנֵי יִשׂרָאֵל דִי אִתמְסַרוּ סָנְאֵיהוֹן בִּידֵיהוֹן מִנְהוֹן קְלוֹ בְנוּרָא וּמִנְהוֹן צְלַבוּ עַל אִילָנָא וּבַגרַס חַיְיָבָא מַטעֵי עַמֵיה קְלוֹהִי בְנוּרָא עַמָא בֵּית יִשׂרָאֵל:

וְאַנְטִיוּכַס מַלְכָּא כַּד שְׁמַע דִּי אִתְקְטִיל בַּגְרַס תִּנִינִיָּה וְכָל רִבְרְבָנוֹהִי דְּעַמֵּיהּ יְתֵיב בְּסִפִּינְתָּא וַעֲרַק לַאֲפַרְכֵי יַמָּא וְכָל אְתַר דְּיֵיתֵי מָרְדִין בֵּיהּ וְאָמְרִין לֵיהּ עָרִיקָא עָרִיקָא וּרְמָא בֵּנַפְשֵׁיהּ לְיַמָּא:

בָּתַר דנא עלו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית מַקְדְּשָׁא וּבנוֹ תַרְעָיָא וְדַכִּיאוּ בֵּית מַקְדְּשָׁא מִן קְטִילַיָּא וּמִן סְאוֹבְתָּא:

וּבעוֹ מְשַׁחָא דְזֵיתָא דכיָא לְאַדְלָקָא בּוֹצִינַיָּא וְלָא אַשְׁכַּחוּ אלהין צְלוֹחִית חָדָא דַהֲוָת חְתִימָה בְּעִזְקַת כָּהְנָא רַבָּא מִיּוֹמֵי שְׁמוּאֵל נֶבְיָא וִידַעוּ דִהְיא דָכְיָא: כאדלקות יוֹמָא חָדָא הֲוָה בה וַאֲלָה שְׁמַיָּא דִי שַׁכִּין שְׁמֵיהּ תַּמָּן יְהַב בַּה בִּרְכְתָא וְאַדְלִיקוּ מִנַּהּ תְּמָנְיָא יוֹמִין:

עַל כֵּן קַיְימוּ בְּנֵי חַשְׁמוּנַאי הַדִּין קְיָמָא וַאְסָרוּ הַדִּין אְסָרָא אִינּוּן וּבנֵי יִשְׂרָאֵל כּוּלְהוֹן:

לְהוֹדָעָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעְבַּד הַדִּין תְּמָנְיָא יוֹמִין חַדְוָא וְיִקַּר כְּיוֹמֵי מוֹעֲדַיָּא דְכִתְיבִין בְּאוֹרַיְתָא לְאַדְלָקָא בְּהוֹן לְהוֹדָעָא לְמַן דְּיֵיתֵי מִבָּתְרֵיהוֹן אֲרֵי עָבַד לְהוֹן אְלָהְהוֹן פָּרְקָנָא מִן שְׁמַיָּא:

בְּהוֹן לָא לְמִסְפַּד וְלָא לְמִגזַר צוֹמָא וְכָל דִּיהֵי עָלוֹהִי נִדְרָא יְשַׁלֵּמִינֵיהּ:

(ברם חשמונאי ובנוהי ואחוהון לא גזרו בהון למשבק עבודת פּוּלחנא די מקדשא.)

(מן עדנא דנא לא הזה שם למלכות יון:

וקבלו מלכותא בני חשמונאי ובני בניהון מן עדנא דגא ועד חרבן בית אלהא דך מאתן ושית שנין:)

(עד יומיא האילן בני ישראל בכל גלותהון נטרין יומיא אלין וקרין להון ימי חדו מעשרים וחמשה יומין לירחא דכסלו תמניא יומין:

מן עידנא ההוא ועד עלמא לא עדון מנהון בבית מקדשהון. כהניא ולויא וחכימהון קימו עליהון ועל בני בניהון עד עלמא:)

(כבודך ייי. נשלמה המנלת יונית ופסוקיה שבעים וארבעה וסימן ע"ד ולא אמעד, אמן)